

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง*

BUDDHADHAMMA APPLICATION FOR PEOPLE'S POLITICAL PARTICIPATION
AT NAKORNRAYONG MUNICIPALITY AREA, RAYONG PROVINCE

พระชาณชัย ติสสวัสดิ์, อาจารย์ อติวัฒน์สิทธิ์, สุรพล สุยะพรหม

Phra Chanchai Tissawangso, Chamnong Adiwattanasit, Surapon Suyaprom

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author. E-mail: romtakeanthong@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เปรียบเทียบ และศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นแบบผสมวิธี พบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2. ปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ การเลือกตั้งเป็นเรื่องใกล้ตัวขาดความเข้าใจในหลักการบริหารนิยธรรม การเข้าร่วมมีบทบาทในชุมชนเป็นไปได้ลำบาก การติดต่อกับราชการมีปัญหาเรื่องความล่าช้า การนำเสนอข่าวไม่มีการประยุกต์หลักธรรมที่เหมาะสม จึงต้องให้ความรู้ถึงความสำคัญของการเลือกตั้งว่าเป็นสิทธิของประชาชนทุกคน ปรับปรุงภาพลักษณ์การเข้าร่วมมีบทบาทในชุมชนให้เป็นเรื่องง่าย พัฒนารูปแบบการปฏิบัติงานปรับเปลี่ยนให้ครอบคลุมมีความรวดเร็ว ประยุกต์หลักธรรมที่เหมาะสมมาประกอบเพื่อสร้างสังคมที่คนคุ้นชินกับการวิพากษ์วิจารณ์ ความเห็นต่าง โดยไม่ใช้อารมณ์แต่ใช้เหตุผลความรู้ให้มากขึ้น

คำสำคัญ : การประยุกต์; พุทธธรรม; การมีส่วนร่วมทางการเมือง

Abstract

Objectives of this article were to study level of people's political participation, to compare, and to study problem, obstacles and suggestions for the Buddhadhamma application for people's political participation, using mixed methods. Findings were: 1. Level of people's political participation was at moderate level. 2. People with different data had different opinions, accepting the research hypothesis. 3. Problems and obstacles and recommendations were

---

* Received March 1, 2020; Revised March 15, 2020; Accepted March 20, 2020

that people looked at political election not their concern, far away from them, lacked of knowledge of Apparihaniyadhamma in election. The role in community Participation was quite difficult to join with, Government contact was slow. News reporting lacked the Dhamma application, Therefore people must be educated about importance of election and rights of people, community political participation must be improved for easy and beneficial participation. Operation must be improved and changed for faster services. Dhamma application should be used to develop society that can stand criticism, emotional control, others' opinions acceptance, using reasons, not emotions in opinions expression.

Keywords: Application; Buddhadhamma; Political Participation

บทนำ

ปัจจุบันประชาชนชาวไทยมีความตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้นเนื่องจากกฎหมายรัฐธรรมนูญมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการเมืองไว้อย่างชัดเจนว่าให้เน้นการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม มากกว่าที่จะเป็นประชาธิปไตยแบบตัวแทนนั้นหมายความว่ากำหนดให้ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองในทุกขั้นตอน เช่น กำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชน การที่ประชาชนมีสิทธิในการเสนอร่างกฎหมาย การเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถลงประชามติและทำประชาพิจารณ์ได้ และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิลงนามเพื่อถอดถอนบุคลากรระดับสูง รวมถึงเน้นการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงบทบาททางการเมืองของตน สามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อการแก้ไขปัญหาและสร้างสรรค์ประโยชน์แก่สังคมของตน (จักษ์ พันธุ์ชูเพชร, 2549)

การเลือกตั้งครั้งล่าสุดเมื่อวันอาทิตย์ที่ 24 มีนาคม 2562 นับเป็นการเลือกตั้งครั้งสำคัญหลังเหตุการณ์รัฐประหารในปี พ.ศ. 2554 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือ คสช. ซึ่งเป็นครั้งที่ 28 และเป็นครั้งที่ประชาชนส่วนใหญ่ หันมาให้ความสนใจในเรื่องการเมืองมากขึ้น จากการพัฒนาของเทคโนโลยีโซเชียลมีเดียทำให้การเข้าถึงข่าวสารทางการเมืองทำได้สะดวกและรวดเร็ว แต่ก็นำมาซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เกิดความแตกแยกความขัดแย้งทางอุดมการณ์ทางการเมือง การโจมตีกันด้วยข้อมูลข่าวสารและความเบียดเบียนตัวนักการเมืองและการเลือกตั้ง ซึ่งมีสาเหตุมาจากเหตุการณ์ทางการเมืองในอดีตที่ผ่านมา ส่วนใหญ่คิดว่าการเมืองคือเรื่องน่าเบื่อเลือกไปก็ได้การเมืองเดิม ๆ รูปแบบเก่า ๆ ที่มุ่งเน้นเข้าไปกอบโกยผลประโยชน์โดยไม่มุ่งเน้นประโยชน์ของพี่น้องประชาชน อีกทั้งในเขตเทศบาลนครระยองมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองค่อนข้างน้อยเพราะประชาชนส่วนใหญ่มุ่งเน้นการหาเลี้ยงชีพ ดังนั้นการไปเลือกตั้งจึงกระทำไปเพราะเป็นหน้าที่ตามกฎหมายและกลัวการถูกลงโทษถอนสิทธิทางการเมือง

อื่น ๆ ประชาชนจึงต้องเข้าร่วมการเมืองเพราะเป็นหน้าที่แต่ไม่ได้มีส่วนร่วมทางการเมืองเพราะต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงของประเทศ ซึ่งเป็นปัญหาที่มองเห็นได้ชัดเจน เพราะการเมืองเป็นเรื่องที่ประชาชนต้องรับผิดชอบร่วมกัน การใช้อำนาจทางการเมืองล้วนมีผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนทั้งสิ้น ซึ่งการตื่นตัวทางการเมืองนับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก เพราะหากเราวิเคราะห์ตามความเป็นจริงแล้วนั้น การเลือกตั้งคือการมอบอำนาจในมือของประชาชนทุกคนในประเทศ ที่ต่างคนต่างมีอำนาจในมือไปสู่มือของคนที่เราเชื่อมั่นและเชื่อใจว่าคนที่เรามอบอำนาจให้ นั้นจะนำอำนาจของเราไปทำประโยชน์เพื่อประเทศชาติส่วนรวม โดยไม่หวังถึงประโยชน์ส่วนตน หรือพวกพ้อง เพราะอำนาจนั้นนับเป็นเส้นทางที่จะนำพาประเทศชาติและประชาชนทุกคน รวมทั้งตัวเราไปสู่ความเจริญ การพัฒนาที่ทัดเทียมอารยประเทศ (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2549)

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมุ่งเป้าประสงค์การวิจัยเชิงพื้นที่ในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง ในการศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นสำคัญว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยองอยู่ในระดับใด และจะทำการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้อย่างไร เพื่อกำหนดทิศทางของประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยที่อำนาจอธิปไตย อันเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ โดยประชาชนจะใช้อำนาจออกกฎหมายผ่านรัฐสภา ใช้อำนาจบริหารผ่านรัฐบาล และใช้อำนาจตุลาการผ่านศาล จนทำให้ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองในอุดมคติของหลาย ๆ ประเทศ (ทินพันธ์ นาคะตะ, 2517) เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองถือเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นตัวชี้วัดถึงระบอบการปกครองได้เพราะประเทศใดที่ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง ย่อมแสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยสูง แต่ประเทศใดที่ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำย่อมแสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยต่ำไปด้วย (จุฬารัตน เดิมผล, 2561) อีกทั้งการมีส่วนร่วมทางการเมือง ยังต้องควบคู่ไปกับหลักธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยเพราะการไม่มีคุณธรรมประจำใจทำให้เกิดปัญหากระทบกับทั้งระบบสังคมตามมาได้ เมื่อพิจารณาความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากข้อมูลข้างต้นแล้วนั้นผู้ศึกษามีความประสงค์ที่จะแทรกแนวคิดและหลักธรรมที่เหมาะสมกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งหลักธรรมที่เหมาะสมกับการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้แก่ ธรรมที่สามารถนำมาซึ่งประโยชน์ของส่วนรวม คืออปริหานิยธรรม ซึ่งเป็นธรรมที่นำมาซึ่งความไม่เสื่อม ความสามัคคี (วคิน อินทสระ, 2548) และเพื่อสร้างความเจริญ ก้าวหน้า จึงนับว่า อปริหานิยธรรมนั้นควรค่าแก่การที่จะเป็นที่น่าสนใจ ในการนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติยึดเป็นธรรมมาภิบาลในองค์กรที่ทรงคุณค่ายิ่ง มาเป็นหลักธรรมที่ประยุกต์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง (พระธรรมปริยัติโสภณ (วรวิทย์), 2548)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีแบบผสมวิธี โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผสมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ คือการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง อำเภอ จังหวัดระยอง ที่มีคุณสมบัติเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 43,116 คน (เทศบาลนครระยอง, 2562) โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ ประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง ที่มีคุณสมบัติเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ใน 18 ชุมชน จาก 29 ชุมชน ที่มีจำนวนประชากรในชุมชนเกิน 1,000 คนขึ้นไปรวมทั้งสิ้นจำนวน 35,748 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 396 คน จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (สุรพล สุยะพรหม, 2553) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 รูปหรือคน ได้แก่ พระภิกษุระดับพระสังฆาธิการ ในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง จำนวน 2 รูป และ ผู้บริหารและผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง จำนวน 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้ เชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามเพื่อใช้เก็บข้อมูลจากประชากรที่ใช้ในการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบให้เลือกตอบ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง โดยเกณฑ์การวัดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของ ลีเคอร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2535) และ ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด และเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของ การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ค่าความถี่ และค่าร้อยละ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทำการทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยใช้สถิติตามลักษณะของตัวแปร คือ การทดสอบค่าทีในกรณีตัวแปรต้นสองตัว และการทดสอบค่าเอฟ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามตัวขึ้นไป และเมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทำการการเปรียบเทียบรายคู่โดยมีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด

เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยสร้างขึ้นจากการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ แล้วสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ แล้วทำการเก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ บุคคลผู้ให้ข้อมูลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประยุกต์หลักพุทธธรรม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำนวน 8 รูปหรือคน โดยแบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ พระสังฆาธิการ, นักการเมือง, ข้าราชการ ผู้เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง, นักการเมืองท้องถิ่น และ ผู้นำชุมชน ภายหลังเก็บข้อมูลแล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 8 รูปหรือคน จากนั้นนำข้อมูลวิเคราะห์เนื้อหา เกี่ยวกับปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหา จัดทำเป็นตารางสรุปปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา ท้ายที่สุดนำข้อมูลที่วิเคราะห์แล้วจัดทำเป็นองค์ความรู้ใหม่ พร้อมทั้งอภิปรายผลการวิจัยโดยเทคนิควิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ต่อไป

ผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ด้านการเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 รองลงมาคือ ด้านการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 รองลงมาได้แก่ ด้านการติดต่อกับทางราชการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 และด้านที่น้อยที่สุดคือ ด้านการเป็นผู้สื่อข่าวทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน ไม่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนปัจจัยที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวมแตกต่างกันคือ ระดับการศึกษา และอาชีพ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญตามสมมติฐานที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ด้านการเลือกตั้งตามหลักอภิธานิยธรรม ปัญหาส่วนใหญ่อยู่ที่การประยุกต์ใช้หลักอภิธานิยธรรม ในข้อที่ 1 ข้อที่ 2 คือหมั่นประชุมเป็นนิจ และพร้อมเพรียงกันประชุม เพราะประชาชนมุ่งทำงานหาเลี้ยงชีพจึงมองว่า การเลือกตั้งไม่มีความจำเป็นเป็นเรื่องไกลตัวเลือกพรรคเดิม ๆ ผู้สมัครหน้าเดิม ๆ ที่ตนเองรู้จักเพราะไม่มีเวลา การรับรู้ข่าวสารการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงเพราะไม่มีเวลาเข้าร่วมประชุม หรือไม่ได้สนใจเท่าที่ควรทำให้ยังมีกรณีบัตรเสีย และบัตรชำรุดอยู่บ้าง ข้อเสนอแนะเสนอว่าต้องเพิ่มช่องทางการรับรู้ข่าวสาร หรือการออกกฎหมายการเสนอคำตอบแทนสำหรับการออกกลางคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพื่อกระตุ้นความสนใจในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองลำดับแรก ๆ ของประชาชน และเพิ่มกิจกรรมที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน เช่น การเลือกตั้งโดยระบบออนไลน์ การเลือกตั้งโดยระบบแสกนลายนิ้วมือ เพื่อลดความยุ่งยากในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ด้านเป็นผู้มีบทบาทในชุมชนตามหลักอภิธานิยธรรม ปัญหาส่วนใหญ่อยู่ที่การประยุกต์ใช้หลักอภิธานิยธรรม ในข้อที่ 1 ข้อที่ 2 และ ข้อที่ 3 คือหมั่นประชุมเป็นนิจ พร้อมเพรียงกันประชุม และไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ การมีบทบาทในชุมชนการเข้าถึงการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นไปได้ยาก การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ส่วนใหญ่ไม่ค่อยสะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรมและการประชุมเพราะมีหน้าที่การงานต้องรับผิดชอบ การออกกฎระเบียบใด ๆ ต้องรอความคิดเห็นของส่วนรวมก่อน ข้อนี้อาจจะไม่สามารถบังคับใช้ได้ เพราะกฎระเบียบบางข้อต้องปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย และความจำเป็นในขณะนั้น ข้อเสนอแนะ เสนอว่าเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่คนในชุมชนมีแนวโน้มจะเห็นได้มาก ปรับปรุงภาพลักษณ์ให้เห็นว่าการเข้าร่วมเป็นเรื่องง่าย มีการรับฟังความคิดเห็นและพิจารณาตามเหตุผล ควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับเวลาของคนส่วนใหญ่ในชุมชน หรืออาจจะต้องจัดการประชุมเพิ่มเติม หรือการตั้งคณะกรรมการให้ทำหน้าที่รายงานการประชุมต่อให้แก่ประชาชนที่ไม่ได้มาเข้าร่วมกิจกรรม ออกกฎระเบียบโดยความเห็นชอบในชุมชน โดยแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันและความจำเป็นเร่งด่วนในขณะนั้น

ด้านการติดต่อกับทางราชการตามหลักอภิธานิยธรรม ปัญหาส่วนใหญ่อยู่ที่การประยุกต์ใช้หลักอภิธานิยธรรม ในข้อที่ 4 และข้อที่ 6 การติดต่อกับทางราชการยังมีปัญหาเรื่องความล่าช้าเกิดจากการไม่เข้าใจกันของผู้ควบคุมดูแลคือข้าราชการ การลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบปัญหามีน้อยทำให้เกิดปัญหาในชุมชนที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นในสถานที่สาธารณะประโยชน์ มักไม่ค่อยมีการแจ้งกับทางหน่วยงานราชการ ต้องรอทำตามขั้นตอนเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น การติดต่อราชการต้องรอผู้นำชุมชนเป็นผู้ประสานงานซึ่งมีขั้นตอน ข้อเสนอแนะ เปลี่ยนวิธีการติดต่อกับทางราชการ ให้ประชาชน

เกิดความมั่นใจในเรื่องการติดต่อ รูปแบบการปฏิบัติงานต้องปรับเปลี่ยนให้เป็นรูปแบบที่ครอบคลุมมีความรวดเร็วไม่เกิดความล่าช้า ข้าราชการควรต้องลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบปัญหาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อรับทราบปัญหาที่แท้จริงของประชาชนเพื่อวางแผนแนวทางแก้ไขปัญหา และเมื่อมีสถานที่สาธารณะประโยชน์ในชุมชนเกิดความเสียหายและต้องการแก้ไข ประชาชนต้องช่วยกันช่วยเหลือดูแลแจ้งข่าวเพื่อให้เกิดการแก้ไขเพื่อประโยชน์ส่วนรวมในชุมชน

ด้านการเป็นผู้สื่อข่าวทางการเมืองตามหลักการบริหารนิยธรรม การนำเสนอข่าวไม่มีการประยุกต์หลักธรรม ที่เหมาะสมมาประกอบ เช่น พรหมวิหาร 4, อคติ 4, กาลามสูตร 10, โยนิโสมนสิการ ฯลฯ มีความเอนเอียง ไม่เป็นกลาง เล่นพรรคเล่นพวก ตามความชอบทางการเมือง บางสำนักไม่เที่ยงตรงในการเสนอข่าว เอนเอียงไปฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นหลัก ข้อเสนอแนะ ควรสร้างสังคมที่คนคุ้นชินกับการวิพากษ์วิจารณ์ โดยไม่ใช้อารมณ์ความชอบส่วนตัว และใช้เหตุผล/ความรู้ให้มากขึ้น ปลูกฝังการคิด วิเคราะห์ และยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง ควรเริ่มตั้งแต่นิโรงเรียน ปลูกฝังในระดับเยาวชนขึ้นไป และการนำเสนอควรเสนออย่างเป็นกลาง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ด้านการเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 รองลงมาคือ ด้านการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 รองลงมาได้แก่ ด้านการติดต่อกับทางราชการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 และด้านที่น้อยที่สุดคือ ด้านการเป็นผู้สื่อข่าวทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทศพรชัย สุวรรณวัฒน์ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง "การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา" พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาโท โดยรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกออกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการเลือกตั้ง ด้านการรับฟังข่าวสารทางการเมือง ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ด้านพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมือง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการเดินขบวนหรือชุมนุมประท้วง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของดาบตำรวจบรรจบ แก้วหน่อ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง "การมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่" พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการตำรวจ โดยรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านแรงจูงใจในการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ด้านการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและด้านการเข้าร่วมชุมชนทางการเมือง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ และ รายได้ต่อเดือน ต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา และอาชีพ มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญตามสมมติฐานที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติ ศรีสมบัติ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง "การประยุกต์ใช้หลักการบริหารงานของเทศบาลตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่" พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น พบว่า ประชาชนที่มี เพศ และรายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระอธิการปรีชา ดิถุขณาโณ (มาทา) (2560) ได้ศึกษาเรื่อง "ประสิทธิผลการบริหารงานตามหลักการบริหารนิยธรรมของเทศบาล ตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง" พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลนาแก้ว ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยในลักษณะแผนภาพที่แสดงการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย
ที่มา: พระชาญชัย ดิสสวัสดิ์ (2562)

องค์ความรู้ที่ค้นพบจากการวิจัยจากการสังเคราะห์ คือการประยุกต์หลักพุทธธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อกำกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยสันติ มีสติไตร่ตรอง มีการวิเคราะห์ที่เฉียบแหลมแบบคยา ปราศจากอคติที่เกิดขึ้นจากอุดมการณ์ทางการเมืองหรือเหตุการณ์ทางการเมืองต่างๆ มุ่งเน้นที่ประโยชน์ส่วนรวมไม่มุ่งเน้นการโจมตีและแตกแยก ก่อให้เกิดความสามัคคี ความยั่งยืนในสังคมและประเทศชาติ หากปราศจากหลักธรรมนำทางหรือกำกับดูแลแล้วการมีส่วนร่วมทางการเมืองก็ปราศจากคุณธรรมด้วยนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. มีนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนรับทราบสิทธิและหน้าที่รวมถึงอำนาจของการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
2. มีนโยบายการออกกฎระเบียบในการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งให้ประชาชนเห็นว่าถ้าไม่ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งจะเสียสิทธิ และถูกดำเนินคดีทางกฎหมาย
3. มีนโยบายสร้างการเรียนรู้เชิงจิตวิทยาให้ประชาชนตระหนักถึงการสร้างสังคมประชาธิปไตยที่ประกอบไปด้วยคุณธรรมและจริยธรรม

ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติการ

1. จัดทำโครงการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจของประชาชนในด้านสิทธิ หน้าที่รวมถึงอำนาจของการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
2. ออกกฎหมายเพื่อลงโทษผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งให้รุนแรงมากขึ้น และสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการออกมาลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เช่น มีการเปรียบเทียบปรับในกรณีไม่มาลงคะแนนเสียง และสนับสนุนค่าเดินทางให้แก่ประชาชนที่มาลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
3. สร้างการเรียนรู้เรื่องการสร้างสังคมประชาธิปไตยที่ประกอบด้วยคุณธรรมและจริยธรรม ให้ประชาชนประจักษ์ทางด้านจิตวิทยาเพื่อสร้างจิตสำนึกอันดี

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับจังหวัด หรือในระดับประเทศ
2. ความคิดเห็นต่อรูปแบบการเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญ 2560 ของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง
3. การประยุกต์หลักพุทธธรรม เพื่อขจัดความขัดแย้งทางการเมือง ของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง

เอกสารอ้างอิง

- กิตติ ศรีสมบัติ. (2559). การประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยมในการบริหารงานของเทศบาล ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จักษ์ พันธุ์ชูเพชร. (2549). การเมืองการปกครองของไทยจากยุคสุโขทัยสู่สมัยทักษิณ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: พันซ์ กรุ๊ป Punch Group.
- จุฬีวรรณ เต็มผล. (2561). การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2549). ประวัติการเมืองไทย 2475-2500 (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.
- ทวีศักดิ์ ตั้งปฐมวงศ์. (2542). การเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 : การปฏิวัติที่ถูกนิยามใหม่ The changing of the ruling in 1932 : The new definition revolution. วารสาร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 31(3), 18-20.
- ทัพภุชฎี สุวรรณวัฒน์. (2554). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ทินพันธ์ นาคะตะ. (2517). ประชาธิปไตย : ความหมายปัจจัยเอื้ออำนวยและการสร้างจิตใจ. กรุงเทพฯ: ธรรมศาสตร์.
- เทศบาลนครระยอง. (2562). ข้อมูลสำนักทะเบียนเทศบาลนครระยอง ประจำเดือนเมษายน พ.ศ.2562. สืบค้น 16 เมษายน 2562, จาก <http://www.rayongcity.go.th/index.php/2016-07-22-06-13-38/2016-07-22-07-07-50/2016-07-22-07-57-46>.
- บรรจบ แก้วหน่อ. (2554). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหวิทยาการ.
- พระชาญชัย ดิษฐวิโส. (2562). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปริยัติโสภณ (วรวิทย์). (2548). การคณะสงฆ์และการพระศาสนา. กรุงเทพฯ: มหาเถรสมาคม.

254 ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม 2563

Vol. 9 No. 1 January – March 2020

พระอธิการปรีชา ดิग्ขณาโณ (มาทา). (2560). *ประสิทธิผลการบริหารงานตามหลักอปริหานิยธรรมของเทศบาลตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วศิน อินทสระ. (2548). *หลักธรรมอันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: ธรรมดาการพิมพ์.

สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2549). *การเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.

สุรพล สุขะพรหม. (2553). *ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการ*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.